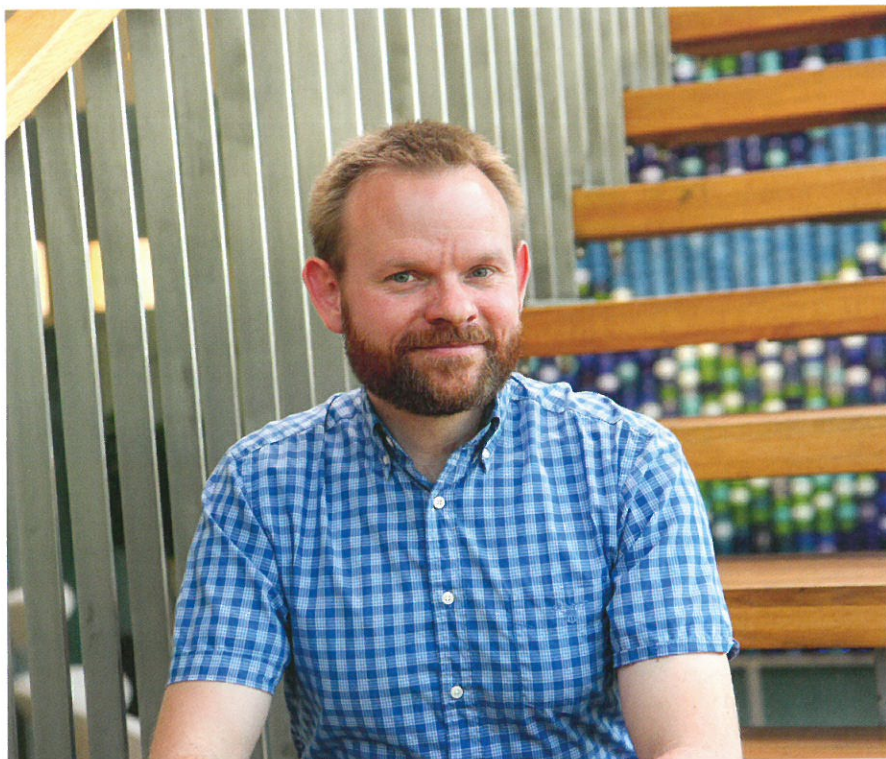

Stol – eller fårrikål

Hvordan påvirker en spesiell stol, eller et hvilket som helst produkt, miljøet? Og, hvordan kan vi finne ut noe om dette? Dette er vesentlige spørsmål i disse tider etter at miljøspørsmål har blitt blant de mest sentrale, for alle; for politikere og produsenter, for konsumenter, for handlere og butikkmedarbeidere.

AV KNUT SKØE

Are Lyubråten er ansvarlig for Mobelfakta.no og miljøarbeidet i Norsk Industri Designindustrien

Slik informasjon kan du lese på en EPD miljødeklarasjon, forteller Are Lyubråten, prosjektleder for miljø og kvalitet i Norsk Industri - Designindustrien.

Stolen som er avbildet på denne siden er blant Norges mest kjente og mest solgte. Den heter R-48, er designet av Bendt Winge i 1970 og produseres i dag av Nordic Comfort Products i Hemnes i Nordland. Som vi kan se er stolen produsert i plast i setet, av metall i bena og i festet under setet. Materialene skal fraktes til fabrikk. Produksjonen benytter elektrisitet. Alle disse innsatsfaktorene som forbrukes før vi setter oss på stolen gjør at R-48 har et klimafotavtrykk på 11 kg. CO₂, fra og med utvinning av materialer, og til stolen står ferdig og kan sendes ut av fabrikk. Det sier de fleste av oss anta-

kelig svært lite. Men, det er altså like mye – eller lite – som en biltur tur-retur Oslo-Drammen, eller som produksjon av 0,5 kg biff av storfe, 30 kg norske poteter eller 2 porsjoner britisk fårrikål (ifølge The Guardian), for å velge noen. Dette kan man lese ut fra en såkalt EPD – en Environmental Product Declaration, som utarbeides iht. ISO-standard og lages på bakgrunn av en livssyklusanalyse. Deklarasjonen gir konkrete tall på produktets miljøpåvirkninger, blant annet langs disse linjene:

- klimafotavtrykk
 - energiforbruk
 - andel resirkulert materiale inn i produktet
 - hvor mye som er resirkulerbart når produktets livsløp er over
- Hensikten med en EPD er at forbrukere, beslutningstakere eller innkjøpere skal bli i stand til å sammenligne produkters miljøprofil og foreta en vurdering av hvilke produkter det er klokt å velge når miljøhensyn er viktig.

– Flokk har vært førerhund i miljøarbeidet i møbelbransjen og har utarbeidet EPD-er for produktene i kolleksjonen lenge. På Røros laget HÅG den første for ca. 15 år siden, men nå kan flere av de mindre produsentene fremskaffe miljø-

data på samme måte, slik som NCP altså har gjort for R-48-stolen, forteller Are.

– Jeg tror vi tør påstå at dette er takket være Designindustriens EPD-generator, et dataprogram som hjelper bedriftene med å generere EPD-er for møbel- og interiørprodukter på en raskere og rimeligere måte.

Utviklingsarbeidet med EPD-generatoren er gjort sammen med pilot-bedrifter som Fora Form, Helland, Svenheim, Ekornes og Flokk, og med Østfoldforskning og EPD-Norge (Næringslivets stiftelse for miljødeklarasjoner). Takket være dette arbeidet er Norge nå verdensledende på møbel-EPD! Bedriftene plottet inn materialene, produksjonsprosessene, energiforbruket og transportdata i softwaren og på en effektiv måte genereres miljøinformasjonen for produktet.

– Flere bedrifter tar også EPD-generatoren i bruk for å simulere miljøbelastning helt fra start i produktutviklingsprosessen, forteller Lyubråten. Ved testing av ulike materialer, transportavstander, produksjonsscenerier osv. får man viktige svar tidligst mulig i utviklingsprosessen, og slik ta de beste miljømessige beslutninger og gjøre sluttproduktet mest mulig miljøvennlig. Flokk gjør det, Peter Opsvik (dere vet han med Tripp Trapp- stolen) gjør det, og NCP gjør det, med flere.

Tilbake til R-48. Er 11 kg CO₂ bra eller dårlig?

– Vel, sammenlikner vi med liknende stoler, viser det seg at 11 kg CO₂ faktisk er helt i tetsjiktet når det gjelder lavt klimautslipp. Her har altså R-48 vært klimavennlig hele tida siden 1970. Takket være at norske møbelprodusenter nå til sammen har laget EPD miljødeklarasjoner på snart 200 produkter, et tall som øker raskt, har vi nå et sammenlikningsgrunnlag for å finne ut om miljødataene fra EPD-ene våre er bra eller dårlig. Dette skal nå settes i system, slik at blant annet miljøkrav og offentlige anskaffelser skal bli mer ryddige.

I byggebransjen, der det stilles tallbaserte krav til lavt CO₂-avtrykk til materialer i prosjektene, er EPD blitt en license to operate - et must. Møbel, innredning og interiør kommer til å møte liknende krav i fremtiden og er allerede godt forberedt.

– Vi håper jo også at privatmarkedet skal etterspørre miljøinformasjon for produktene våre, og begynne å ta konkrete valg ut ifra miljøvennlighet. Informasjonen ligger der! Og norske produkter viser generelt veldig gode resultater, takket være miljøvennlig produksjon! ●

R-48 er designet av Bent Winge og er blant Norges aller mest solgte.

MILJØPROSJEKTER:

Nordic Comfort Products startet en mulighetsstudie i mai 2017 og har benyttet Sintef Raufoss Manufacturing som forsknings- og kompetansepartner for å undersøke hvordan ulike typer plastavfall fra havbruksbransjen kan gjenvinnnes og benyttes videre i ordinær produksjon. NCP gjorde store investeringer i 2017 i nytt produksjonsutstyr for sprøytstøping der gjenbruk av plast og sirkulær økonomi er gitt stort fokus. Målsetningen med å bruke re-granulert plast er redusert karbonavtrykk fra egen produksjon, positiv miljøpåvirkning og økt lønnsomhet. Kunnskapen gjennom dette prosjektet vil også gi nye muligheter for miljøvennlig produktdesign.

Arkitektkontoret Snøhetta mener det også ligger en stor miljø- og samfunnsgevinst i å bruke mer gjenvunnet plast i **arkitektur og design**. I 2017 mottok de 540 000 kroner fra Designrevet Innovasjonsprogram (DIP) i regi av DOGA for å samle tverrfaglig kompetanse om gjenvunnet plast, øke bevisstheten i bransjen og koble dette til reell produktutvikling.

NCP og Snøhetta har nå funnet hverandre og innledet et samarbeid om å utvikle en skolestol av 100% resirkulert plast, som etter sigende skal være lanseringsklar til Stockholmsmessa 2019.

Du har kanskje fått med deg at Norge har ratifisert Paris-avtalen, der vi har forpliktet oss til å kutte klimagassutslippene med 40 prosent innen 2030, sammenliknet med 1990-nivå.

Key environmental indicators	Unit	Cradle to Gate A1-A3
Global warming	kg CO ₂	11
Total energy use	MJ	176
Amount of recycled materials	%	29%

Eksempler på miljøinformasjon fra EP